

de tip šiliște. În ultima vreme sînt însă indicii despre existența, în regiunea amintită mai sus, a unor așezări de tip horodiște. Pornindu-se de la aceasta va trebui să se urmărească în primul rînd eventuala legătură care există între aceste două tipuri de așezări. În acest sens ideea coexistenței celor două tipuri de așezări, așa cum o susține Leapușkin, și-ar găsi analogii și pe teritoriul R. P. R. Aparținerea unor așezări de la noi din această vreme la grupul Hlincea, înrudit cu alte grupuri culturale ale slavilor răsăriteni de pe malul drept al Niprului, confirmă din punct de vedere arheologic prezența pe teritoriul R. P. R. a acestor triburi de slavi.

Din articolul lui I. I. Leapușkin se desprinde clar faptul că o serie de probleme ridicate pentru teritoriul U. R. S. S. sînt comune și pentru teritoriul R. P. Romîne și că rezultatele la care au ajuns arheologii din cele două țări contribuie la clarificarea unor probleme comune privind istoria triburilor slave răsăritene.

Dan Teodoru

HERBERT KÜHN, *Die Lebensbaum- und Beterschnallen der Völkerwanderungszeit*, în JPEK, 18, 1949—1953, p. 33—58.

Mitul „pomului vieții” își pierde începuturile în negura vremii. Cartea Genezei (II, 8—10; III, 22, 24) îl menționează în legătură cu primii oameni, atribuindu-i cea mai mare importanță. După ea, pomul vieții se înalță în mijlocul Edenului, de unde pornesc în cele patru laturi ale lumii, cele patru râuri mari: Phison, Gehon, Tigrul și Eufratul. Fructele lui dau nemurirea și de aceea, după izgonirea primilor oameni din rai, el e păzit cu sabia de foc. În această formă trăiește mitul pomului vieții în Orientul asiatic și a pătruns odată cu Biblia, în conștiința religioasă a Occidentului.

Autorul studiază concretizarea mitului despre pomul vieții în reprezentările de pe catarămile pentru cingătoare din secolul

VII e.n. Ele înfățișează totdeauna același motiv: pomul vieții puternic stilizat, confundându-se de multe ori cu o cruce, iar de o parte și de alta a lui, genii care înalță minile. ori figuri fantastice înaripate, foarte adesea ambele aceste ultime categorii de reprezentări găsindu-se alături. Aria de răspîndire a catarărilor cu reprezentarea pomului vieții este aceeași cu a catarărilor pe care se află chipul lui Daniil și de care s-a ocupat mai înainte același cercetător (JPEK, 1941—1942, pl. 58, p. 145), ea corespunzînd Elveției de vest. Toate catarămile studiate datează din secolul VII, cînd teritoriul respectiv făcea parte din imperiul franc. Originea obiectelor de podoabă cu astfel de reprezentări este fixată în Egipt, și anume în arta coptă. Inscriptiile de pe unele din ele arată caracterul de amulete protectoare al tuturor. Inscriptia în limba latină a alteia menționează că aceasta a fost lucrată de un grec din Gallia. Pe de altă parte, din descrierea vieții sfîntului Elegius, se poate vedea cum în evul mediu timpuriu, meșteri de neam germanic colaborau cu alții de neam roman.

Ocupîndu-se mai îndeaproape cu problema originii mitului despre pomul vieții, H. K. constată că cele mai vechi reprezentări ale acestuia se întîlnesc încă din perioada Uruk (3100—2900 î.e.n.), pe unii cilindri-sigilii. Astfel de reprezentări s-au găsit și în mormintele regilor din Ur, în Mesopotamia, patria lui Abraam, datate cel mai tîrziu pe la 2500 î.e.n. Motivul pomului vieții e frecvent pe cilindri-sigilii asirieni și hititiți, din al II-lea și I-ul mileniu î.e.n. S-a încercat de către anumiți cercetători și o determinare botanică a pomilor înfățișați, deși adesea ei nu sînt decît niște reprezentări stilizate și decorative. De obicei se întîlnesc: chiparosul, cedrul, curmalul, tamariscul și palmierul.

Din Mesopotamia, ideea pomului vieții a radiat în toate direcțiile: în China, Siberia, India, Australia, Egipt, Europa. Pe covoarele persane apare pînă în ziua de astăzi. În timpul răspîndirii creștinismului, pomul străvechi a devenit simbol al acestei religii și al închinării

lui Hristos, locul lui luându-l crucea, „lemnul vieții”.

În ceea ce privește arta veche românească, rămâne de examinat mai amănunțit, dacă reprezentarea pomului vieții apare numai în urma unei influențe occidentale¹, ori și a unei înfruriri de-a dreptul din Orientul înai apropiat, așa cum se pare că arată o serie de monumente.

I. Barnea

EWALD SCHULDT, *Die slawische Keramik in Mecklenburg*, Berlin, 1956; 74 p., 96+XVIII pl.

În prima parte a acestei lucrări, care de fapt constituie introducerea, autorul face un scurt istoric al cercetărilor cu privire la ceramica slavă de pe teritoriul regiunii Mecklenburg. Faptul că cercetările de până acum au cuprins numai o parte a acestei regiuni l-a determinat pe autor să se ocupe sistematic de toate descoperirile din regiune, care conțin ceramică slavă, pe care o clasifică atât din punct de vedere tipologic cât și din punct de vedere cronologic.

Din punct de vedere tipologic, E. Schuldt a împărțit ceramica slavă din Mecklenburg în zece grupe, pe care le tratează pe rând în partea a doua a lucrării: 1) grupa Menkendorf; 2) grupa Feldberg; 3) grupa Woldegk; 4) grupa Fresendorf; 5) grupa Bobzin; 6) grupa Teterow; 7) grupa Kowall; 8) grupa Weisdin; 9) grupa Wipperow și, în sfârșit, 10) grupa Garz.

Grupa Menkendorf se caracterizează prin vase lucrate cu mîna, avînd corpul bitronconic, ornamentate pe partea superioară cu linii și benzi în val sau cu benzi de linii în formă de cruci răsturnate.

Această grupă se împarte în șase subgrupe. Vasele aparținînd subgrupeii a doua, alături

de decorul incizat sînt ornamentate și prin stampilare.

Vasele de tip Menkendorf sînt cunoscute pînă în prezent din 180 de locuri de descoperire. Această grupă este datată de autor între anii 750—1000 e.n. (pl. 1—15 și pl. I—II).

Grupa Feldberg se caracterizează prin oale avînd umerii puternic bolțiți, cu partea inferioară alungită și fundul îngust, sau cu corpul sferoidal. Buza este scundă, puțin răsfrîntă în exterior. De obicei înălțimea vasului este mai mică decît diametrul maxim. Vasele au decor de benzi de linii în val, uneori în combinații cu linii oblice sau în cruce, imprimate cu pieptenele. Ornamentul imprimat se întinde și pe marginea buzei. Această grupă are trei subgrupe. Vasele aparținînd ultimei subgrupe, în afara ornamentelor amintite, poartă pe umeri decor format din unul sau mai multe brîuri în relief. Grupa Feldberg este cunoscută din 55 de localități. Din punct de vedere cronologic ea se încadrează în secolele VIII—IX (pl. 16—25 și pl. IV).

Grupa Woldegk se caracterizează prin vase lucrate la roată de formă bitronconică, cu gîtul bine profilat și cu buza răsfrîntă în exterior. Vasele acestei grupe sînt bogat ornamentate cu brîuri în relief decorate cu alveole, cu linii sau alveole imprimate cu pieptenele sau cu împunsături făcute cu bețișorul. Brîurile în relief sînt asociate cu linii orizontale, benzi de linii în val sau gropițe făcute cu bețișorul. Unele vase sînt decorate cu linii orizontale largi în formă de caneluri. Grupa Woldegk are trei subgrupe. Autorul datează aceste vase la sfîrșitul secolului IX și în secolul X (pl. 26—34, pl. III și pl. XII).

Grupa Fresendorf s-a dezvoltat din formele grupeii Feldberg. Această grupă se caracterizează prin vase cu corpul bitronconic sau sferoidal, cu buza retezată sau îngroșată în formă de guler. Vasele sînt decorate cu benzi de linii în val asociate cu linii oblice sau în cruce, imprimate cu pieptenele. Nu lipsesc nici brîurile în relief, iar pe unele vase apare decorul format din linii verticale, trasate cu pieptenele din loc în loc, asociate cu linii orizontale. Și această grupă are trei subgrupe,

¹ I. D. Ștefănescu, *Cu privire la stema Țării Românești. Arborele din pecețile și bulele sigilare de aur*, în SCN, I, 1957, p. 373—388.